Ferda BESLİ
CEO
Besfin Finansal Hizmetler Danışmanlık A.Ş.

BTSO 250'DE BÜYÜME SÜRERKEN KÂRLILIK AZALIYOR

Bursa, Türkiye ekonomisinin üretim, istihdam ve ihracat açısından en dinamik şehirlerinden biridir. Sanayi altyapısı, ihracat kabiliyeti ve çeşitlenen sektör yapısı ile ülke ekonomisinde stratejik bir role sahiptir. Türkiye GSYH'sinden aldığı %3,95'lik pay (2023) ile beşinci sırada yer alan şehir, özellikle otomotiv, tekstil, makine-teçhizat, metal, gıda ve tarım sektörlerinde ülke ortalamasının üzerinde üretim kapasitesine sahiptir. 2024 yılı BTSO 250 şirketlerine baktığımızda satışların dolar bazında arttığı ancak katma değerin azaldığı gözlemlenmiştir. Net satışlar dolar bazında %3,3 artmış, katma değer ise dolar bazında %20,9 azalmıştır.

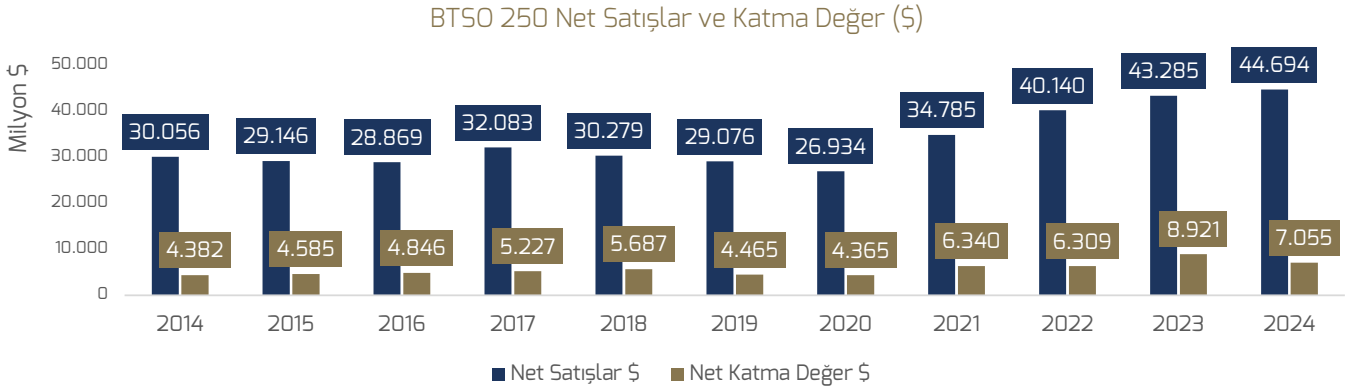

Bursa Ticaret ve Sanayi Odasının açıkladığı verilere göre en yüksek ciroya sahip 250 firma 2024 yılında toplam 1 trilyon 470 milyar TL ciro yaratmıştır. BTSO 250 firmalarının 2023 yılında yarattığı ciroya göre TL bazında %43 oranında satış büyümesi sağlamıştır. Satışlar, TÜFE ve ÜFE endeksleriyle karşılaştırıldığında ise 2024 yılında satış büyümesi, bir önceki yıl ile aynı şekilde TÜFE endeksinini altında kalırken ÜFE endeksinin üzerinde gerçekleşmiştir. 2024 yılında TÜFE %44,38, ÜFE %28,52 olarak gerçekleşirken satış büyümesi ise %43,14 seviyesindedir.

Satış & TÜFE & ÜFE Karşılaştırması

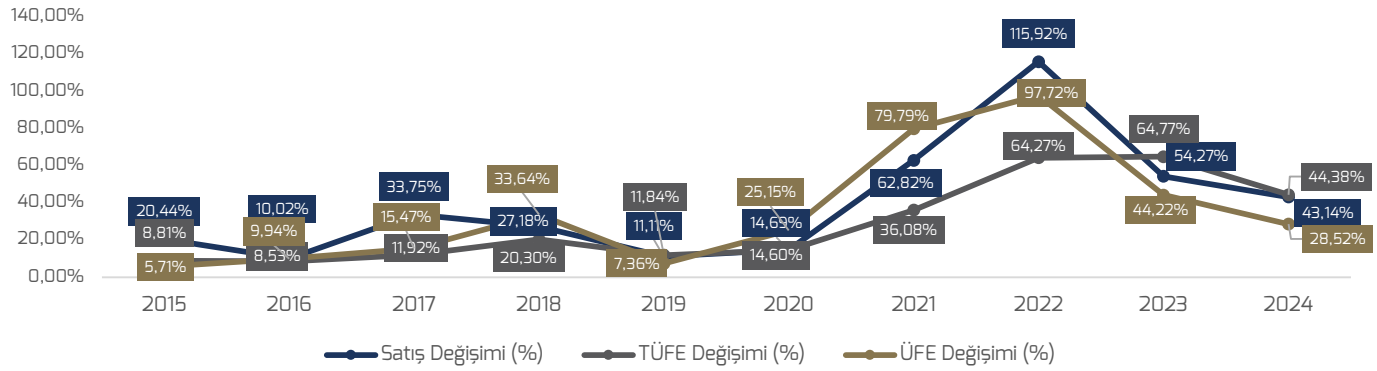

2024 yılı içinde cirosunu tutar olarak en çok arttıran sektörleri incelediğimizde yine Bursa ilinin ekonomisinden en çok pay alan lokomotif sektörler görülmektedir. Yüzdelik değişimde en çok artış gösteren sektörler sırasıyla; gıda tarım ve hayvancılık, perakende ticareti, ve otomotiv yan sanayi olmuştur. Öncü sektörlerin yıllar içinde performanslarını devam ettirmeleri ve ülke ekonomisine katkılarını sürdürmeye devam etmesi beklenmektedir.

Perakende ve gıda sektörlerinin iç talep etkisiyle sağladığı büyümenin kalıcı hale gelmesi için dijitalleşme, stok yönetimi optimizasyonu ve tedarik zinciri verimliliğini artıracak teknolojik yatırımların desteklenmesi gerekmektedir.

Öncü Sektörlerde Ciro (TL) Değişimi

Sektörler	2023	2024	%
Otomotiv Ana Sanayi	251.132.066.049	334.452.660.056	33,2%
Otomotiv Yan Sanayi	205.067.678.037	308.580.483.920	50,5%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	116.218.952.970	191.572.604.592	64,8%
Metal	113.334.629.357	142.488.830.309	25,7%
Perakende Ticareti	54.687.746.927	89.687.206.263	64,0%
Tekstil	64.608.891.106	87.877.976.734	36,0%
Makine ve Teçhizat	28.674.033.168	28.138.721.407	-1,9%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	6.355.577.824	8.100.315.281	27,5%

BTSO 250 verilerine göre, ihracatın net satışlara oranı 2023 yılında %30,9 seviyesindeyken 2024 yılında %33,2'ye yükselmiştir. Bu artış, firmaların toplam satış gelirleri içinde ihracat payının yeniden güçlendiğini göstermektedir.

BTSO 250 Büyük Firma verilerine göre 2024 yılında Bursa'nın ihracatı dolar bazında yeniden yükselişe geçmiştir. 2023'te %1'lik düşüş yaşayan ihracat, 2024'te toplamda %10,8 oranında artarak 14,8 milyar dolara ulaşmış ve %2,4 büyüyen ülke ihracatının üzerinde büyümüştür. Bu toparlanma, özellikle ihracat odaklı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların performansına bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Yıl genelinde hizmet, eğitim ve danışmanlık sektörü %48,5 artışla ilk sırada yer almış, gıda, tarım ve hayvancılık sektörü bir önceki yıl %23'lük bir düşüş yaşarken bu sene %27,1 artışla dikkat çekmiştir. Bu artışlar, Bursa sanayisinin üretim gücünü ve dış pazarlardaki etkinliğini sürdürdüğünü göstermektedir.

Buna karşın makine-teçhizat ve tekstil sektörlerinde ihracat düşüşü sürmüştür. Makine-teçhizat sektörü, geçen yılki %6'lık gerilemenin ardından 2024'te de %36,4 oranında azalış göstermiştir. Benzer şekilde, tekstil sektörü 2023'teki %24'lük düşüşün ardından bu yıl da %12,2 oranında gerilemiştir. Bu tablo, her iki sektörde de dış talepteki zayıflığın ve küresel pazar koşullarındaki daralmanın etkilerinin devam ettiğine işaret etmektedir. Bu sektörlerin ihracatında kaybı azaltmak için ürün çeşitliliği, hedef pazar genişlemesi ve marka tanıtımı desteklenmelidir.

Genel olarak, 2024 yılı Bursa ihracatında yeniden büyümenin başladığı, otomotiv ve gıda odaklı sektörlerin kentin ihracat performansında taşıyıcı rol üstlendiği bir dönem olmuştur.

	İhracat ($)		
Sektörler	**2023**	**2024**	**%**
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-15,20%
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-1,40%
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	111.613.244	119.727.830	7,30%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	-	-	-98,80%
Enerji	-	-	38,50%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	409.801.051	521.042.879	27,10%
Hazır Giyim	-	427.004.358	-
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	-	48,50%
İnşaat	-	-	-
Kimya	45.343.970	38.748.268	-14,50%
Lojistik	-	-	-3,30%
Makine ve Teçhizat	690.871.243	439.411.832	-36,40%
Metal	1.596.758.979	1.636.083.106	2,50%
Otomotiv Ana Sanayi	4.501.402.334	-	-
Otomotiv Yan Sanayi	3.037.983.563	3.890.193.518	28,10%
Perakende Ticareti	48.502.242	-	-
Plastik	-	-	-8,90%
Tekstil	515.003.027	451.968.555	-12,20%
Turizm	-	-	-
TOPLAM $	**13.390.429.051**	**14.833.423.111**	**10,80%**

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

250 firmanın 42 firması yabancı sermayelidir. Almanya 14, Fransa 5, İspanya 4,Hollanda, Japonya ve Birleşik Krallık da üçer firma ile BTSO 250'dedir. Satışların %42,3'ü, üretimden satışların %52,5'ü, aktifin %30'u, özkaynakların %31'i, kârlılığın %61,7'si ve ihracatın %58,1'i yabancı firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Yabancı sermaye BTSO 250'ye ağırlığını koymuştur.

Bu durum, Bursa sanayisinde yabancı sermayeli firmaların hem üretim hem de dış ticaret açısından belirleyici bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle otomotiv ana ve yan sanayi, metal ve gıda sektörlerinde yabancı sermayenin payı dikkat çekici düzeydedir. Bu tablo, yabancı yatırımcıların Bursa'yı teknoloji, üretim ve ihracat üssü olarak konumlandırdığını ortaya koymaktadır. Yurt dışından direkt yatırımcı (FDI) road show'una çıkmak iyi bir stratejik hamle olur.

Ancak yabancı sermaye yoğunluğu, aynı zamanda yerli tedarikçilerin rekabet gücünü artırma ihtiyacını da gündeme getirmektedir. Bu çerçevede, yerli işletmelerin Ar-Ge, dijital dönüşüm ve tedarik zinciri entegrasyonu alanlarında desteklenmesi, yabancı firmalarla iş birliği potansiyelini artıracaktır. Ayrıca yabancı sermayenin Bursa sanayisine olan uzun vadeli katkısının sürdürülebilmesi için teknoloji transferi, nitelikli iş gücü yetiştirilmesi ve yerli ortaklık modellerinin teşvik edilmesi önem taşımaktadır.

Bu adımlar, hem Bursa sanayisinin dışa açıklığını güçlendirecek hem de yerli-yabancı sermaye dengesi içinde daha sağlam bir üretim yapısı oluşturacaktır. Gıda ve Kimya sektörünün yabancı firmalarla desteklenmesi çok iyi olur.

YABANCI SERMAYELİ FİRMALAR 2024

	Yabancı Sermaye Payı (42 firma)			Yabancı Sermaye Payı (250 firma)		
	0,01-25	25,01-50	50+	0,01-25	25,01-50	50+
Kuruluş Sayısı	4	2	36	4	2	36
Kuruluş Sayısı Oran (%)	10%	5%	86%	2%	1%	14%
Üretimden Satışlar (Net)	7%	13%	80%	4%	7%	42%
Net Satışlar	7%	17%	76%	3%	7%	32%
İhracat	5%	6%	88%	3%	4%	51%
Dönem Kar ve Zarar Toplamı (V.Ö)	-18%	34%	85%	-11%	21%	52%
Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar/Zarar	4%	15%	80%	2%	7%	39%
Özkaynak	10%	20%	70%	3%	6%	22%
Aktif Toplamı	14%	17%	68%	4%	5%	21%
Ücretle Çalışanlar	16%	11%	73%	5%	3%	22%
Net Katma Değer	**12%**	**17%**	**72%**	**4%**	**6%**	**27%**

SEKTÖR	FİRMA SAYISI	Ciro (TL)	Cironun Yabancı Sermaye Toplam Cirosundaki % Payı	250 Büyük Firma Toplamındaki % Payı
Enerji	1	13.270.909.765	2,1%	0,9%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	4	21.253.731.388	3,4%	1,4%
Kimya	1	2.383.985.246	0,4%	0,2%
Makine ve Teçhizat	1	12.966.698.277	2,1%	0,9%
Metal	4	81.715.541.082	13,2%	5,6%
Otomotiv Ana Sanayi	3	288.225.391.884	46,4%	19,6%
Otomotiv Yan Sanayi	26	197.261.990.238	31,8%	13,4%
Plastik	1	1.355.942.810	0,2%	0,1%
Tekstil	1	2.410.650.623	0,4%	0,2%
TOPLAM	**42**	**620.844.841.313**	**100,0%**	**42,3%**

ÜLKE	Firma Sayısı	Ciro (TL)	Cironun Yabancı Sermaye Toplam Cirosundaki % Payı	250 Büyük Firma Toplamındaki % Payı
ALMANYA	14	49.218.648.337	7,9%	3,4%
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	1	12.831.402.378	2,1%	0,9%
AVUSTURYA	1	3.118.828.120	0,5%	0,2%
BELÇİKA	1	7.396.940.829	1,2%	0,5%
BİRLEŞİK KRALLIK	3	19.134.326.831	3,1%	1,3%
BRİTANYA	1	2.685.783.411	0,4%	0,2%
FRANSA	5	194.717.787.176	31,4%	13,3%
GÜNEY KORE	2	8.905.055.759	1,4%	0,6%
HOLLANDA	3	22.342.659.695	3,6%	1,5%
İSPANYA	4	99.281.196.299	16,0%	6,8%
İSVİÇRE	2	65.728.411.051	10,6%	4,5%
İTALYA	1	106.175.743.142	17,1%	7,2%
JAPONYA	3	27.952.115.475	4,5%	1,9%
LÜKSEMBURG	1	1.355.942.810	0,2%	0,1%
TOPLAM	**42**	**620.844.841.313**	**100,0%**	**42,3%**

2010-2024 SEKTÖRLERE GÖRE NET SATIŞLAR

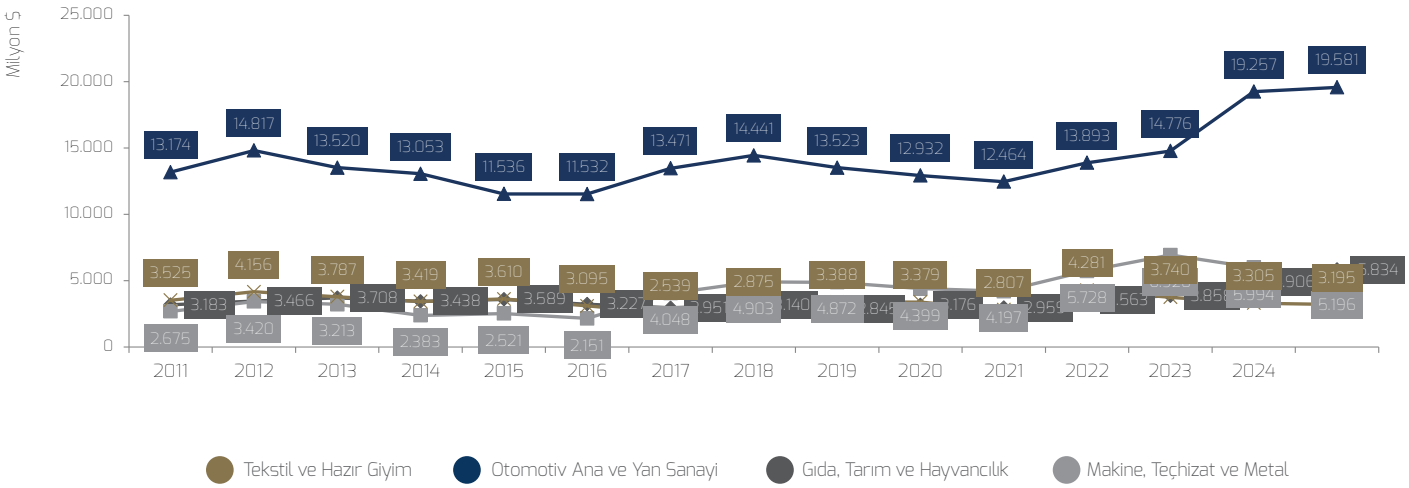

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi sektörü 2010 yılından bu yana Bursa sanayisinin lokomotifi konumunu sürdürmektedir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörü 2024 yılında son 15 yılın zirvesine ulaşarak istikrarlı bir büyüme sergilemiştir. Makine, Teçhizat ve Metal sektörü 2021'deki zirvesinin ardından son iki yılda gerileme göstermiştir. Tekstil ve Hazır Giyim sektörü ise dalgalı bir performansla önceki yıllara göre düşüş yaşamıştır.

Bu tabloya göre, gıda ve tarımda ihracat kapasitesini genişletecek markalaşma ve sürdürülebilir üretim adımlarının hızlandırılması, makine-teçhizat sektöründe teknoloji yenileme ve dijitalleşmeye öncelik verilmesi, tekstil alanında ise çevresel standartlara uyum ve tasarım odaklı üretim modelinin geliştirilmesi Bursa sanayisinin uzun vadeli dayanıklılığını güçlendirecektir. Aşağıdaki grafikte belirtilen ücretle çalışanlar göstergesi ise bu firmaların yarattıkları istihdam için oldukça önemli bir göstergedir. 2023 yılında ücretle çalışan kişi ortalaması 177.454 iken 2024 yılında %7 oranında artarak 189.977 kişi olmuştur.

ÜCRETLİ ÇALIŞANLAR ORTALAMASI (KİŞİ)

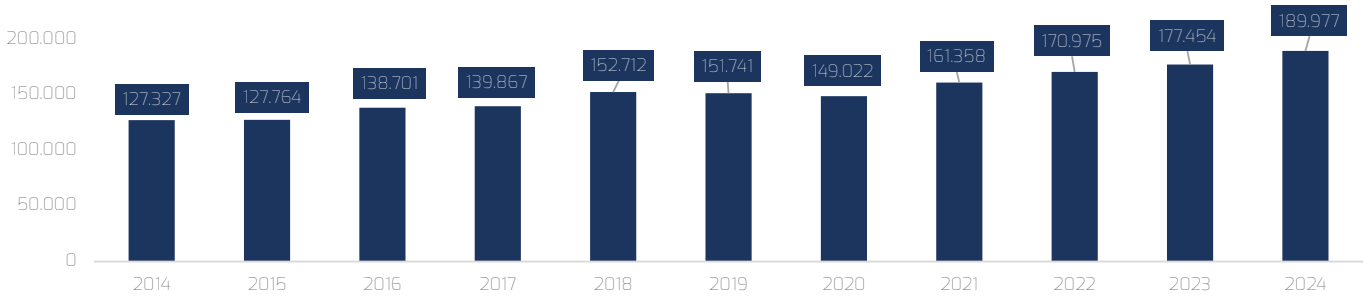

	Özkaynaklar/Aktifler	Aktif Devir Hızı	Özkaynak Devir Hızı	Aktif Karlılığı	Özkaynak Karlılığı	Satış Karlılığı
2015	34%	146%	419%	8,84	25,34	6%
2016	31%	139%	428%	7,06	21,72	5%
2017	33%	159%	495%	9,49	29,6	6%
2018	34%	162%	487%	9,84	29,52	6%
2019	35%	151%	438%	8,14	23,55	5%
2020	34%	144%	417%	9,65	27,86	7%
2021	-	-	-	-	-	10%
2022	43%	-	-	-	-	8%
2023	55%	153%	300%	12,86	25,17	8%
2024	52%	137%	255%	2,63	4,9	2%

*Özkaynak Karlılığı = Dönem kar/zarar (V.Ö.) / ((Dönem Başındaki Özkaynak + Dönem Sonundaki Özkaynak)/2)*100
*Aktif Karlılığı = Dönem kar/zarar (V.Ö.) / ((Dönem Başındaki Aktif + Dönem Sonundaki Aktif)/2)*100
*"-" işareti, 2021 yılına ait özkaynak ve aktif verileri BTSO tarafından paylaşılmadığı için hesaplanamayan değerleri göstermektedir.

BTSO 250 firmalarının 2015–2024 dönemi finansal rasyoları incelendiğinde, Bursa sanayisinin genel olarak güçlü bir sermaye yapısına sahip olduğu ancak 2024 yılında kârlılık göstergelerinde belirgin bir zayıflama yaşadığı görülmektedir. Özkaynakların aktiflere oranı yıllar boyunca %30–35 bandında seyrettikten sonra Enflasyon Muhasebesinin de etkisiyle 2023'te %55'e kadar yükselmiş, 2024'te %52'ye sınırlı bir gerileme göstermiştir. Bu durum, şirketlerin yüksek faiz ortamına rağmen borçlanma yerine özkaynaklarını güçlendirmeyi tercih ettiklerini ve bilanço dayanıklılığını koruduklarını göstermektedir.

Buna karşın net aktif devir hızı 2023'teki %153 seviyesinden 2024'te %137'ye düşerek, firmaların varlıklarını satışa dönüştürme hızının zayıfladığını ortaya koymuştur. Aynı dönemde özkaynak devir hızı da %255'e gerileyerek, sermaye tabanının genişlemesine rağmen bu kaynağın yeterince etkin kullanılmadığına işaret etmektedir.

Kârlılık göstergelerine bakıldığında tablo daha dikkat çekicidir: Net aktif kârlılığı 2023'te %12,86 iken 2024'te %2,63'e, özkaynak kârlılığı ise %25,17'den %4,90'a düşmüştür. Bu gerileme, satışların artmasına rağmen finansman giderlerinin ve üretim maliyetlerinin kârlılığı ciddi biçimde erittiğini göstermektedir. Satış kârlılığı oranı da %8'den %2'ye inerek, faaliyet kâr marjlarının baskı altında kaldığını teyit etmektedir. Firmalar yüksek enflasyon, enerji maliyetleri, kur dalgalanmaları ve artan faiz oranları karşısında kârlarını korumakta zorlanmıştır. Öz Kaynak ve Aktif karlılığının azalmasında Enflasyon Muhasebe uygulamasının önemli etkisi vardır.

Bu göstergeler, Bursa sanayisinin 2024 yılında yüksek ciro artışı elde etmesine rağmen zayıf bir kârlılık yılı geçirdiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Şirketlerin finansal sağlamlıklarını sürdürmeleri olumlu bir tablo oluştururken, faaliyet kârlarının finansman giderleri altında erimesi sanayinin kırılganlığını artırmıştır. Bu nedenle önümüzdeki dönemde firmaların finansman yönetimi, maliyet kontrolü, enerji verimliliği ve dijital dönüşüm alanlarına öncelik vererek sermaye verimliliğini artırmaları, düşük marj ortamında sürdürülebilir kârlılık için kritik öneme sahiptir.

	Gıda, Tarım ve Hayvancılık	Makine, Teçhizat ve Metal	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Hazır Giyim
Dönem Karı / Zararı (V.Ö.) Toplamı ($) / Net Satışlar ($)				
2015	5%	2%	7%	13%
2016	4%	6%	5%	7%
2017	6%	7%	7%	8%
2018	4%	6%	7%	8%
2019	6%	5%	6%	6%
2020	0,06	0,06	0,07	10%
2021	9%	0,14	0,11	15%
2022	11%	12%	9%	2%
2023	7%	10%	10%	11%
2024	7%	3%	1%	0%

2015–2024 yılları arasında sektörlerin dönem kârlılıkları incelendiğinde, 2021 yılı tüm sektörler için en yüksek kârlılık yılı olmuştur. Ancak 2022 sonrası kârlılıkta belirgin bir düşüş gözlenmektedir.

2024 yılında Otomotiv Ana ve Yan Sanayi sektörü kârlılığında dramatik bir gerileme yaşanmış, oran %1'e kadar düşmüştür. Bu durum, artan maliyet baskısı, döviz kuru etkileri ve iç pazardaki fiyat rekabetiyle açıklanabilir. Makine, Teçhizat ve Metal sektörü de önceki yıllardaki güçlü performansının ardından %3'e inerek son on yılın en zayıf kârlılığını sergilemiştir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörü ise 2024'te %7 kâr oranını koruyarak görece dirençli kalmıştır. Bu, sektörün iç talebe dayalı yapısının ve fiyat geçişkenliğinin etkisini göstermektedir. Tekstil ve Hazır Giyim sektörü ise %0 kâr oranı ile dönemini neredeyse başa baş kapatmış, bu da küresel rekabet baskısı ve maliyet artışlarının kârlılığı tamamen eritmiş olduğunu ortaya koymuştur.

Genel olarak 2024 yılı, BTSO 250 bünyesindeki sektörler açısından ciddi bir kârlılık daralmasının yaşandığı, özellikle ihracat odaklı sektörlerde marjların hızla eridiği bir dönem olmuştur. Önümüzdeki süreçte sektörlerin dayanıklılığını artırmak için maliyet yönetimi, enerji verimliliği ve pazar çeşitlendirmesi stratejilerinin öne çıkarılması önem taşımaktadır.

Sektörler	2023 Finansman Giderleri/ Faaliyet Karı (Zararı) %	2024 Finansman Giderleri/ Faaliyet Karı (Zararı) %
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	2%	14%
Çevre ve Geri Dönüşüm	101%	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	26%	61%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	1%	0%
Enerji	1462%	3927%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	31%	43%
Hazır Giyim	19%	38%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	-12%
İnşaat	19%	8%
Kimya	34%	55%
Lojistik	29%	80%
Makine ve Teçhizat	29%	69%
Metal	35%	53%
Otomotiv Ana Sanayi	47%	-99%
Otomotiv Yan Sanayi	22%	74%
Perakende Ticareti	18%	67%
Plastik	36%	58%
Tekstil	83%	142%
Turizm	-	2%
TOPLAM	**0,50%**	**1,15%**

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

2024 yılında BTSO 250 firmalarının finansman giderleri faaliyet kârına oranla önemli ölçüde artış göstermiştir. 2023 yılında toplam oran %50 seviyesindeyken, 2024'te %115'e yükselmiştir. Bu durum, şirketlerin faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın artık büyük kısmının finansman maliyetlerine gittiğini göstermektedir. Ancak Enerji ve Tekstil sektörünü elimine ettiğimizde oran 0,87'e inmektedir.

Sektörel bazda en dikkat çekici artış Enerji sektöründe yaşanmıştır; oran %1462'den %3927'ye çıkarak sektörün borçlanma maliyetlerinin faaliyet kârını neredeyse tamamen erittiğini göstermektedir. Otomotiv Yan Sanayi (%74), Makine ve Teçhizat (%69), Lojistik (%80), Kimya (%55) ve Metal (%53) sektörlerinde de finansman giderleri faaliyet kârının yarısından fazlasını tüketmektedir. Buna karşılık, İnşaat (%8) ve Ekonomik İlişkiler ve Finans (≈%0) sektörlerinde finansman yükü sınırlı kalmıştır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık (%43) ve Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik (%61) sektörleri ise faaliyet kârlılıklarını korurken artan finansman maliyetlerine karşı direnç göstermiştir.

Otomotiv Ana Sanayi sektörünün 2024 yılında faaliyet kârı/net satışlar oranı %-2,71 olarak gerçekleşirken, Otomotiv Yan Sanayi sektöründe bu oran %2,86 olmuştur. Toplamda bakıldığında sektör genelinde faaliyet zararı söz konusudur. Bu durum, artan üretim ve işçilik maliyetleri, kur farkı giderleri ve yatırım kaynaklı finansman yükünün faaliyet sonuçlarını tersine çevirdiğini göstermektedir

Genel olarak 2024 yılı, BTSO 250 firmaları açısından yüksek faiz oranları ve finansman maliyetlerinin kârlılığı baskıladığı, dolayısıyla faaliyet kârlarının borç yükü altında eridiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde Finansal Borç/EBITDA oranı 2023'te 0,75 iken 2024'te 1,66'ya, Finansal Borç/özsermaye oranı ise 0,29'dan 0,40'a yükselmiştir. Türkiye ortalamasıyla kıyaslandığında bu seviyeler hâlen makul kabul edilse de, bir önceki yıla göre belirgin bir bozulmaya işaret etmektedir. Bu artış, firmaların borçlanma düzeyinin faaliyet kârlılığına göre hızla yükseldiğini ve finansal dayanıklılıklarının zayıfladığını göstermektedir. Bu tablo, önümüzdeki dönemde firmaların nakit akışı yönetimini güçlendirmesi, finansman giderlerini azaltıcı stratejiler ve mali disiplin uygulamalarına yönelmesi gerekliğine işaret etmektedir.

Aktifler Toplamı

Sektörler	2023	2024	%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	24.645.572.860	35.466.659.246	43,9%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	549.980.270	1.485.549.128	170,1%
Enerji	104.696.442.101	149.071.466.419	42,4%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	90.568.721.741	130.762.164.960	44,4%
Hazır Giyim	6.589.884.778	5.897.756.111	-10,5%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	33.383.929.167	-
İnşaat	-	21.542.843.574	-
Kimya	7.855.026.593	10.701.862.112	36,2%
Lojistik	-	-	-
Makine ve Teçhizat	29.403.712.433	35.928.935.007	22,2%
Metal	101.131.809.524	126.110.455.273	24,7%
Otomotiv Ana Sanayi	118.294.406.373	198.387.581.856	67,7%
Otomotiv Yan Sanayi	202.418.400.187	267.268.546.240	32,0%
Perakende Ticareti	35.065.298.725	48.576.455.208	38,5%
Plastik	-	-	-
Tekstil	124.504.146.688	161.390.820.628	29,6%
Turizm	-	-	-
TOPLAM	**888.591.435.397**	**1.254.719.374.793**	**41,2%**

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

Sektörlerin aktif büyüklükleri incelendiğinde otomotiv yan sanayi 267,3 milyar TL ile ilk sırada yer almaktadır. Onu sırasıyla 198,4 milyar TL ile otomotiv ana sanayi ve 126,1 milyar TL ile metal sektörü izlemektedir. Yüzdesel olarak en çok değişim gösteren sektörler ise sırasıyla %170 ile ekonomik ilişkiler ve finans ve %67,7 ile otomotiv ana sanayi olarak gerçekleşmiştir.

Sektörün Aktifler Toplamı İçindeki Ağırlığı

Sektörler	2023	2024	%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	2,77%	2,83%	1,9%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	0,06%	0,12%	91,3%
Enerji	11,78%	11,88%	0,8%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	10,19%	10,42%	2,2%
Hazır Giyim	0,74%	0,47%	-36,6%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	2,66%	-
İnşaat	-	1,72%	-
Kimya	0,88%	0,85%	-3,5%
Lojistik	-	-	-
Makine ve Teçhizat	3,31%	2,86%	-13,5%
Metal	11,38%	10,05%	-11,7%
Otomotiv Ana Sanayi	13,31%	15,81%	18,8%
Otomotiv Yan Sanayi	22,78%	21,30%	-6,5%
Perakende Ticareti	3,95%	3,87%	-1,9%
Plastik	-	-	-
Tekstil	14,01%	12,86%	-8,2%
Turizm	-	-	-

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

BTSO 250'deki ana sektörlerden olan otomotiv ana ve yan sanayi, tekstil, metal, gıda, tarım ve hayvancılık aktiflerin yaklaşık %70'ini oluşturmaktadır.

Özkaynaklar Toplamı

Sektörler	2023	2024	%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	16.198.493.737	23.120.690.790	42,7%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	472.351.591	1.416.751.878	199,9%
Enerji	58.106.588.884	69.610.214.619	19,8%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	47.655.881.346	77.723.432.530	63,1%
Hazır Giyim	1.479.085.885	1.531.006.488	3,5%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	8.368.034.807	-
İnşaat	-	7.129.820.398	-
Kimya	4.598.812.869	6.087.933.048	32,4%
Lojistik	-	-	-
Makine ve Teçhizat	17.359.764.331	24.017.889.818	38,4%
Metal	52.178.214.365	62.725.876.578	20,2%
Otomotiv Ana Sanayi	61.850.332.572	88.475.022.098	43,0%
Otomotiv Yan Sanayi	116.393.759.788	149.824.014.794	28,7%
Perakende Ticareti	20.563.850.580	28.584.823.794	39,0%
Plastik	-	4.347.715.428	-
Tekstil	72.811.677.816	92.509.172.375	27,1%
Turizm	-	-	-
TOPLAM	**491.882.031.102**	**658.286.834.562**	**33,8%**

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

Sektörlerin özkaynakları incelendiğinde otomotiv yan sanayi 149,8 milyar TL ile ilk sırada yer almaktadır. Şirketlerin toplam özkaynakları 2023'ten 2024'e %33,8 oranında büyümüştür.

Sektörün Özkaynaklar Toplamı İçindeki Ağırlığı

Sektörler	2023	2024	%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	3,29%	3,51%	6,7%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	0,10%	0,22%	124,1%
Enerji	11,81%	10,57%	-10,5%
Gıda Tarım ve Hayvancılık	9,69%	11,81%	21,9%
Hazır Giyim	0,30%	0,23%	-22,7%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-	1,27%	-
İnşaat	-	1,08%	-
Kimya	0,93%	0,92%	-1,1%
Lojistik	-	-	-
Makine ve Teçhizat	3,53%	3,65%	3,4%
Metal	10,61%	9,53%	-10,2%
Otomotiv Ana Sanayi	12,57%	13,44%	6,9%
Otomotiv Yan Sanayi	23,66%	22,76%	-3,8%
Perakende Ticareti	4,18%	4,34%	3,9%
Plastik	-	0,66%	-
Tekstil	14,80%	14,05%	-5,1%
Turizm	-	-	-

2024 yılında BTSO 250 firmalarının yarattıkları toplam net katma değer 231,7 milyar TL'ye ulaşarak bir önceki yıla göre %9,63 oranında artış göstermiştir. Katma değer artışı, genel ekonomik yavaşlamaya rağmen iç talep ve hizmet sektörlerindeki canlılıkla desteklenmiştir.

Sektörel bazda bakıldığında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörü %92'lik artışla dikkat çekici bir büyüme kaydederek Bursa ekonomisinin en güçlü yükselen alanlarından biri olmuştur. Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik (%54) ile Perakende Ticareti (%58) sektörleri de katma değer üretiminde öne çıkan diğer alanlardır. Bunakarşın, Otomotiv Ana Sanayi (-48,8%) ve Enerji (-25,3%) sektörlerinde kayda değer gerilemeler yaşanmıştır. Kimya sektörü de %15 civarında daralarak düşük performans göstermiştir.

Genel olarak 2024 yılı, BTSO 250 firmaları açısından katma değerin arttığı ancak sektörler arasında keskin farklılıkların oluştuğu bir dönem olmuştur. Gıda, lojistik ve perakende sektörleri iç talep yönlü büyümeyi desteklerken; enerji ve otomotiv alanlarında yaşanan gerileme, üretim maliyetleri ve küresel piyasa koşullarının etkisini açık biçimde göstermektedir.

Sektörler	2024 Net Katma Değer (TL)	2023 Net Katma Değer (TL)	%
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	5,26
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-20,02
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	4.043.001.992	2.621.198.697	54,24
Ekonomik İlişkiler ve Finans	341.409.320	249.813.044	36,67
Enerji	8.583.954.876	11.488.287.284	-25,28
Gıda Tarım ve Hayvancılık	42.575.553.798	22.164.595.605	92,09
Hazır Giyim	941.104.579	874.505.668	7,62
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	7.391.117.990	-	-
İnşaat	2.392.815.433	-	-
Kimya	1.694.786.041	2.014.194.333	-15,86
Lojistik	545.173.987	254.171.278	114,49
Makine ve Teçhizat	6.844.779.623	6.579.194.940	4,04
Metal	26.288.835.238	26.623.103.319	-1,26
Otomotiv Ana Sanayi	24.735.081.040	48.314.326.314	-48,80
Otomotiv Yan Sanayi	63.110.870.324	49.716.233.542	26,94
Perakende Ticareti	12.526.848.706	7.916.071.067	58,25
Plastik	1.618.244.890	1.524.438.706	6,15
Tekstil	24.762.085.822	24.572.134.982	0,77
Turizm	-	-	39,09
TOPLAM	**231.689.901.413**	**211.343.873.882**	**9,63**

*"-" ile belirtilen veriler BTSO tarafından açıklanmamıştır.

FAVÖK MARJI

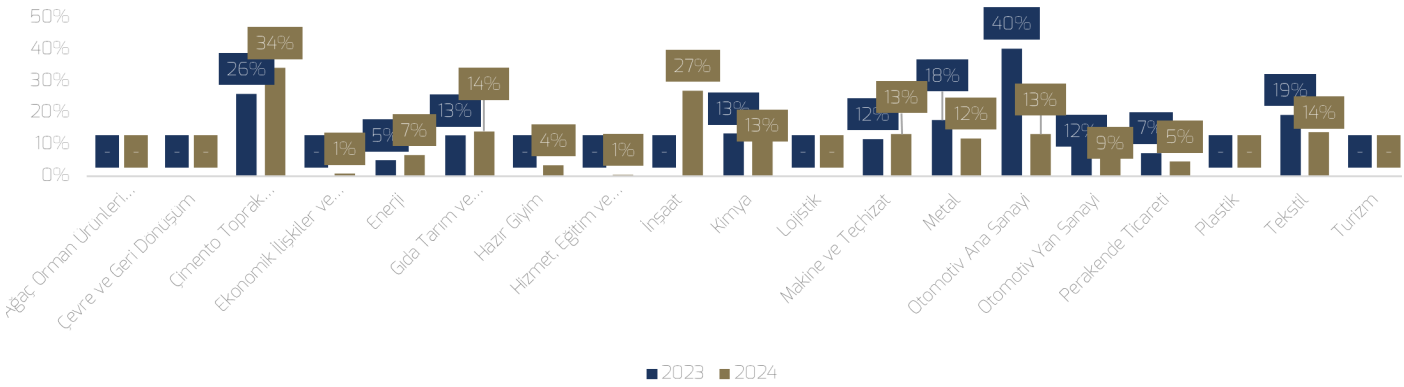

FAVÖK açısından firmaların performansı incelendiğinde 2024 yılında toplamda 157 milyar TL FAVÖK yaratmış olup toplam yaratılan FAVÖK'ün toplam satışlar içindeki oranı %10,73'tür. En yüksek FAVÖK marjına %34,17 ile Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik sektörü sahip olurken, onu %26,96 ile İnşaat, %14,20 ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık, %13,26 ile Otomotiv Ana Sanayi, %13,24 ile Makine ve Teçhizat, ve %13,20 ile Kimya sektörleri takip etmiştir. Otomotiv Ana Sanayinin FAVÖK marjı bir önceki yıla (%40,36) göre oldukça azalmıştır. Buna karşılık, Ana ve Yan Otomotiv Sanayileri, Metal ve Perakende Ticareti sektörlerinde kârlılık oranlarının gerilediği görülmüştür.

Sonuç

2024 yılı verileri, Bursa sanayisinin üretim kapasitesini koruduğunu ancak kârlılıkta önemli bir zayıflama yaşadığını göstermektedir. Toplam ciroda %43'lük artış güçlü bir üretim temposuna işaret ederken, net aktif kârlılığı (%2,63) ve özkaynak kârlılığı (%4,9) gibi temel göstergelerdeki gerileme, sanayi işletmelerinin yüksek faiz, enerji maliyetleri, ücretler ve finansman yükü altında faaliyet gösterdiğini ortaya koymaktadır. Satış hacimleri artsa da kâr marjlarının daralması, finansal sürdürülebilirliğin yeni dönemde en kritik meselelerden biri olduğunu göstermektedir.

Sektörel bazda gıda, tarım ve hayvancılık, perakende ticaret, çimento ve inşaat sektörleri görece dayanıklılığını korurken; otomotiv, tekstil, enerji ve makine-teçhizat gibi yatırım ve ihracat odaklı sektörlerde kârlılığın hızla azaldığı görülmektedir. Bu durum, küresel ekonomik koşulların yanı sıra yüksek finansman maliyetlerinin ve girdi fiyatlarındaki artışın doğrudan etkisidir. Firmaların bilançolarını güçlü tutmaları olumlu bir gelişme olsa da, faaliyet kârlarının finansman giderleri altında erimesi, sanayi işletmelerinin kısa vadeli kırılganlığını artırmaktadır.

Bu tablo ışığında, Bursa sanayisinin sürdürülebilir büyümesini desteklemek için aşağıdaki alanlarda adım atılması önem taşımaktadır:
Sektörel Odaklanma: Makine ve Teçhizat kan kaybediyor. ML ve teknoloji odaklı üretim kaçınılmazdır. Aksi takdirde Pazar Çin'e kaybedilecektir. Kimya sektörü de üzerinde strateji geliştirilmesi gerek önemli bir konu olduğunu düşünüyoruz.
Finansal Dayanıklılığın Artırılması: Firmaların borçlanma yapısında vade uzatımı, faiz riskine karşı korunma ve nakit akışı planlaması gibi finansman stratejilerini güçlendirmesi gerekmektedir.

Verimlilik ve Dijitalleşme: Özellikle kârlılığı azalan sektörlerde (otomotiv, tekstil, makine-teçhizat) üretim süreçlerinin dijital dönüşümle verimli hale getirilmesi ve maliyet kontrolünün teknolojik altyapıyla sağlanması öncelikli olmalıdır.

Enerji Verimliliği ve Yeşil Dönüşüm: Artan enerji maliyetlerine karşı işletmelerin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi ve üretim süreçlerinde karbon azaltıcı yatırımları teşvik edilmelidir.

İhracat ve Pazar Çeşitlendirmesi: Bursa'nın dış ticaret gücünü koruması için ihracatın pazar bazında çeşitlendirilmesi, özellikle makine, tekstil ve kimya sektörlerinde yeni pazar stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerli-Yabancı İş Birliği Modeli: Yabancı sermayenin teknoloji ve bilgi birikimi, yerli üreticilerle iş birliği modelleri üzerinden değerlendirilmeli; yerli tedarikçilerin Ar-Ge ve inovasyon kabiliyetleri desteklenmelidir. Yabancı Sermaye için yurt dışına road show yapılmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

Genel olarak 2024, yüksek ciro artışı ancak düşük kârlılıkla karakterize bir yıl olmuştur. Önümüzdeki dönemde Bursa sanayisinin hem üretim gücünü hem de finansal dayanıklılığını koruyabilmesi, bu stratejik alanlarda geliştirilecek yapısal politikalar ve şirket bazlı verimlilik adımlarıyla mümkün olacaktır.